

живот. Видовдански устав је одражавао позитивне карактеристике и тековине грађанских, демократских држава па је исправно када се каже да је рађен по узору на буржоаско-демократске уставе Европе тог доба. У односу на наше претходне уставе, он се угледао и на Устав Краљевине Србије од 1903. па је тако с правом могао да понесе епитет напредног устава који има своје место у породици европских устава с почетка XX века. С друге стране, сам начин стварања заједничке државе а посебно централна фигура регента Александра у том процесу се нужно одразила и на само садржину и физиономију овог Устава, умањујући његове позитивне грађанске и демократске референце. После тзв. предуставног периода који је трајао од 1. децембра 1918. па до доношења овог Устава од 1921. с њим наступа други период наше уставности или режим Видовданског устава.¹⁶ Са овим новим Уставом држава СХС је добила централистичко уређење, постала је централистичка Краљевина али је била и уставна монархија демократског парламентарног типа. Она је била унитарна, заснована на компромисном националном унитаризму и такво уређење се оправдавало потребом за јединственом и јаком државом троименог народа (једног народа са три имена). Овакво јединство „једног народа са три племена“ је изазвало унитаризам и централизам и игнорисало националне разлике и вишенационални састав новостворене државе. У ствари, Видовдански устав је по замисли свог састављача Стојана Протића требало да избегне замке и унитаризма (централизма) и федерације па је поред централне владе увео и самоуправу кроз децентрализацију у облику девет покрајина које би сачувале племенске особености уједињених народа. Овакво опредељење, које је изгледало исправно, у политичкој пракси земље се показало као погрешна и наивна идеализација која је само продубљивала оне почетне разлике које су вештачки игнорисане проглашеним јединством. Оваква децентрализација земље је највише била погубна по Србију јер се она њоме највише комадала и растакала у свом националном и државном бићу. То се види и по томе што је по спроведеној децентрализацији земље, уредбом од 26. априла 1922. држава подељена на 33 области од којих су чак 13 обухватале територију Србије. И поред овакве децентрализације Устав је одржао централистичко државно уређење у коме су доминирали краљ и Народна скупштина као централни органи државне власти. Сама држава је дефинисана као уставна, парламентарна и наследна монархија са службеним језиком српско-хрватско-словеначким, што је била чисто политичка фикција јер такав језик не постоји пошто постоје или само